

اداره آموزش و پرورش منطقه ۱ تهران

آموزشگاه:

دبستان پسرانه امام سجاده (ع)

موضوع:

چگونه توانستم ناسازگاری دانش آموز را کاهش دهم؟

نام معلم پژوهنده:

فائزه غلامی

استاد راهنما:

سال اقدام:

۱۴۰۲-۱۴۰۳

سال نگارش:

۱۴۰۳

عنوان مسئله:

چگونه توانستم ناسازگاری دانش آموز را کاهش دهم

سپاس و تقدیر

سپاس بی کران پروردگار یکتا را که هستی مان بخشید و به طریق علم و دانشور رهنمونمان شد و به همنشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه چینی از علم و معرفت را روزیمان ساخت.

نام معلم پژوهنده

فائزه غلامی

چکیده اقدام

در سال ۱۴۰۳ - ۱۴۰۲ در یکی از دبستان‌های دوره دوم شمیوانات مشغول خدمت هستم امسال با دانش‌آموزی مواجهه شدم؛ که نه تنها روند آموزش در کلاس را دچار اختلال کرده است بلکه نظم و انضباط کلاس را هم بر هم زده. او دارای اختلالات رفتاری از قبیل مسخره کردن دیگران، اذیت کردن دیگر دانش‌آموزان، بی‌حوصلگی، فحش دادن، تنبلی، اسم گذاشتن روی دوستان بود.

فهرست مطالب

چکیده اقدام	د
۱- مقدمه	۱
فصل اول: تشخیص	۲
۲- توصیف مسئله	۳
۳- جمع‌آوری اطلاعات برای تشخیص بهتر مسئله	۴
۴- شناسایی مهمترین عوامل مؤثر در ایجاد مسئله	۵
نمودار تحلیل عوامل مؤثر در مسئله	۶
فصل دوم: اجرا	۷
۵- تفکر و جستجو برای پیدا کردن راه حل مناسب	۸
۶- اجرای راه حل با ذکر جزئیات و چگونگی اجرا	۱۳
فصل سوم: ارزیابی	۱۶
۷- جمع‌آوری اطلاعات به منظور بررسی میزان تأثیرگذاری راه حل اجرا شده	۱۷
۸- بررسی میزان اعتبار اقدام انجام شده	۱۸
۹- نتیجه‌گیری	۲۰
۱۰- توصیه و پیشنهادات	۲۱

۱- مقدمه

ناسازگاری دانش‌آموزان، یکی از مسائلی است که معمولاً معلمان با آن مواجه هستند. یکی از عوامل بازدارنده در امر تحصیل، اختلالات رفتاری می باشد. معلمان در برابر اختلالات رفتاری، به شکل‌های متفاوتی از خود عکس‌العمل نشان می‌دهند. برخی از معلمان آنان را به شدت سرکوب می‌کنند. بعضی از معلمان، در مقابل آنان کوتاه می‌آیند؛ بعضی دیگر آنان را به حال خود رها می‌کنند. اما واقعیت این است که در این حالت مشکل ادامه خواهد یافت و مشکلات دیگری نیز به دنبال خواهد آورد.

به نظر می‌رسد راه منطقی این است که وقتی مشکلی در کلاس پیش می‌آید؛ بهتر است ابتدا آن مشکل شناسایی شود سپس به صورت علمی مورد بررسی قرار گیرد. بعد از آن راه‌حل‌هایی جهت رفع مشکل پیدا کرده و به صورت عملی آن مسئله رفع گردد.

فصل اول

تشخیص

۲- توصیف مسئله

اینجانب فائزه غلامی دارای مدرک کارشناسی ارشد از دانشگاه علامه طباطبائی مقطع دوره دوم ابتدایی مدرسه امام سجاد (ع) در منطقه یک تهران می‌باشم. این مدرسه دارای ۳ پایه و ۱۰ کلاس است، یک نمازخانه و اتاق بازی ریاضی و اتاق کامپیوتر می‌باشد، مدرسه دارای ۳۱۴ دانش‌آموز پسر یک مدیر و سه معاون (آموزشی، پرورشی، اجرایی) است. مسابقه خدمت من در این مدرسه ۲ سال است. از آنجایی که معلم پایه پنجم دبستان هستم و علاقه بسیار زیادی به کار خود و گل‌پسره‌های خودم دارم حل مشکلات و مسائلی که در روند آموزش اخلاقی ایجاد می‌کند را وظیفه خود می‌دانم.

در کلاس درس دانش‌آموزی است (ع خ) که وی مشکل ناسازگاری از قبیل پرخاشگری، مسخره کردن و سایر رفتارهای نابهنجار دارد. از لحاظ درسی وضعیت متوسطی دارد. سر کلاس به سختی می‌نشیند، بچه‌ها را مسخره می‌کند. این حالت دست خودش نیست، سر کلاس یک مرتبه بلند می‌خندد و یا با صدای بلند عطسه می‌کند.

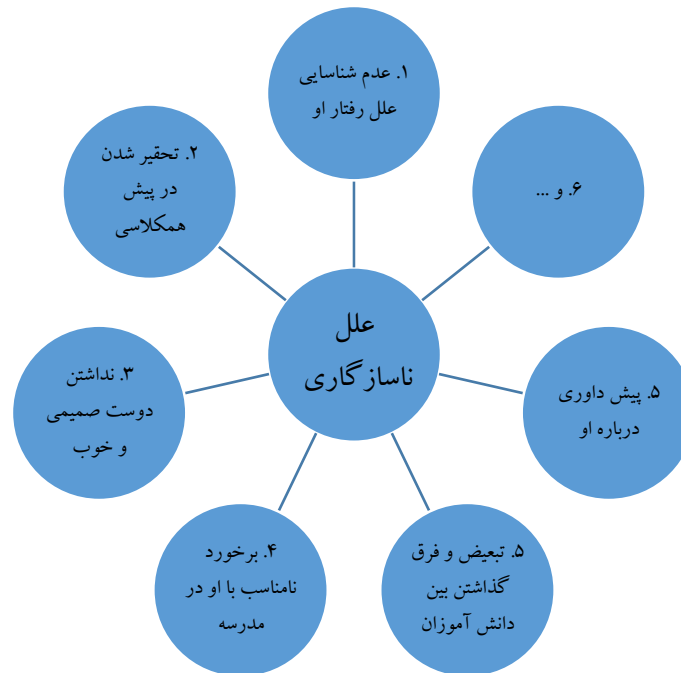
۳- جمع آوری اطلاعات برای تشخیص بهتر مسئله

- با دوستان (ع خ) صحبت کردم تا در مورد رابطه آنها با خود بدانم، آنها گفتند خیلی ارتباط خوبی با هم ندارند و البته دوست چندان زیادی نداشت جز یک یا دو نفر.
- از معاونین مدرسه در مورد رفتارشان در محیط مدرسه پرسیدم که چند خاصی در حیاط مدرسه از او ندیده بودند.
- دانش آموز جدید مدرسه بود و اطلاعاتی از معلم سال قبل نمی توانستم بپرسم از پرونده اش متوجه شدم سالهای گذشته که در مدرسه ای خارج از کشور تحصیل کرده است.
- رفتارهای را زیر نظر گرفتم و از مادر (ع خ) خواستم به مدرسه بیاید تا صحبت کنیم؛ مادر بسیار آرام و مؤدب بودند، ایشان توضیح دادند که در مدارس چند پایه تحصیل کرده است و محیط و فضا برایش کاملاً ناآشناست.
- صحبت های پی در پی با خود دانش آموز که متوجه شدم به کارهای اشتباه خود واقف است.

۴- شناسایی مهمترین عوامل مؤثر در ایجاد مسئله

۱. صمیمیت در خانواده، این امر لازم و ضروری است، بسیاری از رفتارهای خشونت‌آمیز به این دلیل است که صمیمیت در خانواده وجود ندارد و فرزند آن را یاد نگرفته است.
۲. حسادت، آگاه کردن کودک از توجه والدین، معلم و دوستان ایجاد زمینه اتحاد و جرأت می‌کند.
۳. جابه‌جایی خانه و مدرسه تأثیر بسیار زیادی از نظر روانی روی فرد دارد.
۴. احساس تنهایی که از نظر روانی روی یک کودک بسیار تأثیرگذار است.
۵. سرکوب شدن احساسات

نمودار تحلیل عوامل مؤثر در مسئله

فصل دوم

اجرا

۵- تفکر و جستجو برای پیدا کردن راه حل مناسب:

دیل کارنگی: انتقاد اخگری است که به بشکه باروت غرور انسان‌ها اصابت می‌کند.

کودکان اختلال سلوک

معمولاً به حقوق دیگران تجاوز می‌کنند. رفتارهایی مانند قلدری و تهدید دیگران دارند. در نزاع و کتک کاری از وسایل خطرناک مانند چاقو و ... استفاده می‌کنند. معمولاً دست به سرقت می‌زنند. به اموال عمومی و دیگران تخریب می‌رسانند. فرار از خانه و مدرسه در آنها بیشتر دیده می‌شود.

علل و انگیزه های فرزندان

۱. علل ارثی

گروهی معتقدند بسیاری از ناسازگاری‌ها کودکان ریشه در سرشت و طینت آنها دارد که به همراه ژن از طریق والدین به آنها منتقل می‌شود.

۲- علل زیستی

مانند نقص عضو، اختلال در بینایی و شنوایی و اختلال در مغز و دستگاه‌های عصبی در قبل یا حین یا بعد از تولد می‌تواند از دیگر عوامل باشد.

۳- علل روانی

مانند وجود فشارهای درونی، میل به استقلال، وجود تعارض و کشمکش در زندگی روزمره، خصوصاً زمانی که کودک خود را بی‌پناه و بدون پشتوانه احساس کند، عادات عصبی مانند ناخن جویدن و انگشت مکیدن و ... در او مشاهده می‌شود.

۴- علل عاطفی

مانند احساسات محرومیت از محبت والدین، ناکامی از دستیابی به اهداف مورد علاقه، ولادت کودک جدید در خانواده، عدم امنیت عاطفی به هر دلیل ممکن.

۵. علل اجتماعی

مانند نابسامانی و اختلاف و درگیری بین اعضای خانواده، متارکه والدین، بدآموزی از الگوهای خانه و مدرسه و جامعه، عدم مقبولیت در بین دیگران، یادگیری رفتارهای نامطلوب از گروه همسالان، عدم نظارت کافی والدین، عدم وجود قانون منصفانه در خانه و مدرسه، مشکلات اقتصادی و ...

علل رفتارهای ناسازگاری از دیدگاه‌های متفاوت

نظریه زیستی (بدنی)

این گروه معتقدند که عامل زیستی حتی قبل از تولد اثرات خود را بر روان فرد باقی می‌گذارد و یا هنگام تولد و یا دوران طفولیت بر روی کودک اثر داشته است. ریملید معتقد است که وضع شیمیایی بدن و رفتار نامناسب را علت و معلول می‌نامند. اما بطور کلی نظریه‌پردازان بیولوژیک به سه عامل اصلی اعتقاد دارند:

۱. نامنظمی نمودن داخلی که گاهی در دوران حاملگی بر اثر فشارهای وارده بر جنین اثراتی در دوران بعدی سازندگی کودک دارد.

۲. فقدان بهداشت کافی در دوران قبل و بعد از تولد

۳. عدم تغذیه کافی قبل و بعد از تولد

نظریه روان‌کاوی

این گروه علت رفتار نامناسب را درونی می‌داند که بنیانگذار این نظریه فروید است. او سه عامل نهاد (اید)، خود (ایگو)، و خود برتر (سوپرایگو) را عوامل رفتار ناسازگارانه می‌داند.

نظریه جامعه‌شناسی

این گروه شرایط محیط طبیعی و اثرات جامعه را بر رفتار فرد مورد بررسی قرار می‌دهند. آنان مخالف طبقه‌بندی نمودن کودک به عنوان فرد مشکل دار هستند چون معتقدند که عوامل و فشارهای اجتماعی بر شخصیت فرد اثر می‌گذارد. دورکیم، نظریه‌پرداز این گروه معتقد است که فشارهای اجتماعی نقش اساسی در مشکلات رفتاری کودک دارند و تغییرات سریع اجتماعی تغییرات صنعتی و سرعت تغییرات اجتماعی ناشی از صنایع و گستردگی و قطع ارتباطات عاطفی و انسانی در جامعه امروز باعث گسیختگی فرد و عدم شناخت افراد از یکدیگر می‌گردند و باعث به خطر افتادن سلامت روانی افراد می‌شوند.

نظریه رفتاری

این گروه معتقدند که رفتار نامناسب به علت آموزش و یادگیری از محیط به تدریج به صورت تقریباً ثابت در رفتار فرد تجلی می‌گردد و هر رفتار نامناسب مانند رفتار مناسب از طریق تقویت‌کننده‌های مثبت و منفی و یا تنبیه از محیط کسب می‌شود. موارد زیر را از عوامل رفتار ناسازگار می‌دانند:

- بیشتر رفتار نامناسب به مانند رفتار مناسب از محیط کسب می‌گردد.
- با استفاده از روشهای تقویت‌کننده می‌توان تغییر در رفتار ایجاد نمود.
- علتی که باعث ادامه یک رفتار نامناسب می‌شود گاهی درست عکس ایجادکننده است.
- رفتار را می‌توان شبیه یک جعبه سیاه دانست که محرک از خارج و محیط وارد آن می‌شود و فرد هم به منزله یک جعبه آنها را در درون خود با توجه به تجربیات تجزیه و تحلیل می‌نماید و سپس پاسخ از او خارج می‌شود.

نظریه متقابل

این گروه معتقدند که کودک را باید آزاد گذاشت تا عقاید و نظریات خود را بیان نماید و با واقعیت های زندگی به صورت مستقیم روبرو گردد و با زندگی حقیقی دست و پنجه نرم نماید، با توجه به اینکه برنامه توسط افراد بزرگسال تهیه می‌گردد و نسبت به شرایط سنی کودک همخوانی ندارد، مشکل رفتاری در کودک ایجاد خواهد گشت. مانند برنامه آموزشی مدارس که با نیازهای اجتماعی کودکان همخوانی ندارد و تنها به برچسب زدن و غربال کردن دانش‌آموزان به عادی و غیرعادی می‌پردازد. ویلیام کلاسر معتقد است که ایجاد عشق و محبت در کودک و توجه کردن به او به عنوان فرد مسئولی در مقابل جامعه و جستجو کردن واقعیت از طرف وی لازم است.

اما جامعه امروزی بدون توجه به نیازها و خواسته‌های واقعی کودک برنامه‌ریزی می‌نماید. توجه نکردن به نیازهای کودک، او را غیرمسئول و ابسته به بار می‌آورد که نتیجه آن مشکل رفتاری وی است.

نهاد (اید): عاملی است که همراه انسان متولد می‌شود و به دنبال لذت بردن است و در تلاش رفع غرایز خود می‌باشد و فرد قادر به کنترل آن نیست زیرا زندگی کودک و بقاء او به این سیستم بستگی دارد.

خود (ایکو): نقش این عامل در مقابل نهاد است؛ به این معنی که تعادل بین عوامل درونی و بیرونی را ایجاد می‌نماید. بنابراین «خود» از اصل واقعیت پیروی می‌کند و در حقیقت «خود» قاضی واقع‌بینی است که بین تمایلات نهاد و امکانات برآوردن از طرف محیط قضاوت می‌کند.

خود برتر (سوپرایکو): این قسمت از نتیجه یادگیری‌های اجتماعی حاصل می‌شود که والدین و ارزش‌های اجتماعی در تثبیت آن نقشی مهمی ایفاء می‌کنند. در «خود برتر» یک نوع منع و کنترل و تنبیه در مقابل خواسته‌های نهاد وجود دارد و سعی در مخالفت با آن را دارد و بیشتر به بخش وجدان و اخلاق می‌پردازد. شخصیت فرد را به تکامل می‌رساند. این گروه معتقدند اگر کودک نتواند مراحل فوق را به درستی طی نماید دچار مشکل رفتاری و روانی خواهد گردید.

۶- اجرای راه حل با ذکر جزئیات و چگونگی اجرا:

در این مرحله، بار دیگر از مادر دانش آموز ع-خ خواستم که به مدرسه بیاید. وقتی نزد من آمد دانش آموز (ع-خ) همراه او بود لذا بسیار از (ع-خ) تعریف کرد و صفات مثبتش را پررنگ کردم، به مادرش گفتم ایشان بسیار پسر خوب و مهربانی است فقط کمی شیطان است که باید با کمک هم سعی کنیم این شیطنتها را به رفتارهای به جا و معقول تبدیل کنیم.

در جلسات بعد با مادرم (ع-خ) درباره این مطلب که شیطنتها جزء طبیعت بچه ها است، صحبت کردم و گفتم اگر بچه ای شیطنتها نداشته باشد مریض است و باید او را به پزشک ارجاع دهیم، اما وقتی شیطنتها از حد بگذرد سبب آزار دیگران و ناراحتی خود فرد می شود. در ضمن به مادر گفتم که اصلاح نشدن رفتار ممکن است او را در آینده دچار مشکل نماید و ما باید سعی کنیم که از این موضوع جلوگیری کنیم.

مادر به دقت به سخنانم گوش می داد، فکر می کنم برای اولین بار بود که کسی تمامی مشکلات دانش آموز را اعلام می کرد اما مادر را مقصر نمی دانست و روبروی او ایستاده بودم بلکه با صحبت هایش در کنار مادر بودم و سعی و تلاش می کردم که مشکلات را به حداقل برسانم. بنابراین با گوش جان سپردن صحبت هایش را شنیدم و ایشان گفت هر کاری که شما بخواهید برای (ع-خ) انجام می دهم، که در این جا از مادر خواستم که دانش آموز را ابتدا پیش یک مشاور ببرند که علت رفتارهای او ریشه یابی شود که بهتر بتوانند برخورد مناسبی با او را داشته باشند.

مادر با آغوش باز موضوع را پذیرفت و دانش آموز (ع-خ) پیش مشاور برد.

خوشبختانه چون مشاور نیز برخورد خوبی با ما داشت و به مادر اعلام کرده بودم که وجود (ع-خ) مانند زمینی است که پر از علف هرز شده و باید این علفها را در بیاوریم و به جای آن گل و سبزه بکاریم. در ضمن مشاور برای من به عنوان معلم در قالب یک نامه توصیه کرده بود که به دانش آموزم (ع-خ) در مدرسه مسئولیت داده شود.

مطرح نکردن نکات منفی او در مدرسه

سعی شد که نکات منفی رفتار (ع-خ) کمرنگ جلوه داده شود و نکات مثبت بسیار پررنگ گردد. و چون پسر توانمندی بود همین امر سبب شد که او تشویق شود و از این همه انرژی خود در جهت مثبت استفاده کند و کم‌کم توانایی‌هایش شکوفا گردد.

جدول زمانبندی اجرا

ماه‌های اجرا	هفته‌های اجرا	شرح اقدامات اجرا شده	میزان پیشرفت و موانع اجرا
مهر	هفته اول		
	هفته دوم		
	هفته سوم		
	هفته چهارم		
آبان	هفته اول	تماس با والدین	
	هفته دوم	اجازه ندادن برای تماشای فیلم‌های خشن و خشونت بار	۱۰ درصد- دیدن فیلمها توسط فضای مجازی با دوستان
	هفته سوم		
	هفته چهارم		
آذر	هفته اول	آموزش درمانی	۲۵ درصد
	هفته دوم	شکل صحیح برخورد را به ایشان گوشزد نماید. رفتارهای مثبت ایشان تشویق شده و با رفتارهای منفی ایشان با ملایمت تذکر داده می‌شد	
	هفته سوم	-فعال کردن دانش آموز در مدرسه یا مسئولیت دادن به وی	
	هفته چهارم	اجازه ندادن برای تماشای فیلم‌های خشن و خشونت بار	
دی	هفته اول	آموزش درمانی	۴۵ درصد
	هفته دوم	انجام برخی فعالیت‌ها که باعث از بین رفتن ناسازگاری دانش آموز می‌شود.	

	هفته سوم	شکل صحیح برخورد را به ایشان گوشزد نماید. رفتارهای مثبت ایشان تشویق شده و با رفتارهای منفی ایشان با ملایمت تذکر داده می شد	
	هفته چهارم		
بهمن	هفته اول	آموزش درمانی	۶۵ درصد
	هفته دوم	اجازه ندادن برای تماشای فیلم های خشن و خشونت بار	
	هفته سوم		
	هفته چهارم		
اسفند	هفته اول	آموزش درمانی	۷۰ درصد
	هفته دوم	شکل صحیح برخورد را به ایشان گوشزد نماید. رفتارهای مثبت ایشان تشویق شده و با رفتارهای منفی ایشان با ملایمت تذکر داده می شد	
	هفته سوم	اجازه ندادن برای تماشای فیلم های خشن و خشونت بار	
	هفته چهارم		
فروردین	هفته اول	آموزش درمانی	۶۵ درصد - بازگشت برخی از رفتارها
	هفته دوم	شکل صحیح برخورد را به ایشان گوشزد نماید. رفتارهای مثبت ایشان تشویق شده و با رفتارهای منفی ایشان با ملایمت تذکر داده می شد	۸۰ درصد
	هفته سوم		
	هفته چهارم		
اردیبهشت	هفته اول	آموزش درمانی	
	هفته دوم	شکل صحیح برخورد را به ایشان گوشزد نماید. رفتارهای مثبت ایشان تشویق شده و با رفتارهای منفی ایشان با ملایمت تذکر داده می شد	۹۵ درصد
	هفته سوم		
	هفته چهارم		

فصل سوم

ارزیابی

۷- جمع‌آوری اطلاعات به منظور بررسی میزان تأثیرگذاری راه‌حل اجرا شده

برای گردآوری اطلاعات روش‌های متعددی وجود داشت. با توجه به موضوع پژوهش، به نظر می‌رسید که باید از چند روش به صورت ترکیبی برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده نمایم. در این پژوهش روش‌های مشاهده، مشاهده مشارکتی و مصاحبه را انتخاب نمودم. برای کاهش حسادت، شرکت دادن فرد در گروه و احساس مسئولیت فرد نسبت به گروه باید انجام شود لذا از والدین فرد خواسته می‌شود که بین فرزندان تبعیض قائل نشوند و رفتارشان نسبت به فرد ملایم گردد. برای کاهش پرخاشگری و لجبازی؛ از والدین دانش‌آموز خواسته شد که بین فرزندان تبعیض قائل نشوند و با فرزندان خود با ملایمت و مهربانی رفتار کنند و ویژگی‌های مثبت فرزند خود را با تشویق تقویت نمایند. تا فرزند دچار کمبود محبت نگردد. به نظر می‌رسد یکی از علت‌های اساسی پرخاشگری و لجبازی تبعیض و کمبود محبت باید به فرزند خود برچسب‌های مثبت بزنند تا کودک باور کند که واقعاً دارای ویژگی‌های مثبت است. برای کاهش ضعف تحصیلی، از بین بردن مشکلات عاطفی توسط والدین و معلم مربوطه، ایجاد انگیزه، تقویت ویژگی‌های مثبت، شکوفایی اعتماد به نفس کودک، توجه لازم به کودک، تغییر نگرش کودک نسبت به خود از جمله عواملی هستند که می‌توانند ضعف تحصیلی دانش‌آموز را کاهش دهند.

۸- بررسی میزان اعتبار اقدام انجام شده:

بعد از مدتی که این رفتارها روی (ع.خ) انجام شد رابطه او با همکلاسی‌هایش بسیار بهتر شده بود. با آنها کمتر دعوا می‌کرد، بسیار مسئولیت‌پذیر بود و کارهایی که به او سپرده می‌شد بسیار خوب انجام می‌داد. رفتارش بسیار آرام و مؤدبانه شده بود، بدون اجازه صحبت نمی‌کرد، دیگران را با جملات و کلمات توهین‌آمیز آزار نمی‌داد، تکالیفش را به موقع و درست انجام می‌داد.

مادر از تغییر رفتار مثبت او بسیار رضایت داشت. در صحبت‌هایش ادب را رعایت می‌کرد و با دوستانش پرخاشگری نمی‌کرد.

جنب و جوش بیش از حد	داد زدن در کلاس	نیاواردن تکالیف	بدون اجازه صحبت کردن	دخالت در کار دیگران
۵	۴	۳	۱۰	۱۰

از مقایسه نتایج حاصله می‌توان نتیجه گرفت که اجرای راهکار بسیار موفق بوده است مقایسه نتایج، نظرخواهی از همکاران و اولیای مدرسه نشان می‌دهد که این تغییرات بسیار ملموس بوده است به طوری که وقتی معاونین وارد کلاس می‌شوند تفاوت رفتار او را نسبت به سالهای قبل بسیار خوب متوجه می‌شوند و بهتر شدنش را نسبت به سالهای قبل تأیید می‌کنند.

همکار گرامی!

خواهشمندم پس از قرائت پژوهش انجام شده چنانچه راه‌حل‌های به کار گرفته مورد تأیید شما قرار گرفته، مشخصات خود را در فرم مربوطه وارد نمایید. در صورتی که در این رابطه انتقاد و یا پیشنهادی مدنظر دارید در قسمت توضیحات نظر و یا پیشنهاد خود را مرقوم بفرمایید. قبلاً از همکاری صمیمانه شما در زمینه ارزیابی از میزان اعتبار اقدامات انجام شده در این پژوهش، کمال تشکر و سپاسگزاری را دارم.

اسامی همکاران با تجربه که در اعتباریابی به آنها مراجعه شده است عبارت است از:

۱. خانم معلم منطقه شهر شاغل در مدرسه با سنوات خدمت سال:

توضیحات:

محل امضا:

۲. خانم معلم منطقه شهر شاغل در مدرسه با سنوات خدمت

..... سال:

توضیحات:

محل امضا:

۳. خانم معلم منطقه شهر شاغل در مدرسه با سنوات خدمت

..... سال:

توضیحات:

محل امضا:

۹- نتیجه گیری

با استعانت از خداوند و صبر و بردباری می توان هر سدی را شکست که سبب خشنودی خدا و رضایت خلق او می شود. خانواده نخستین مرکز تعلیم و تربیت و محلی برای الگوسازی و زمینه ساز تحول و تغییر بچه ها و در کنار آن مدرسه به عنوان خانه دوم جهت رشد ذهنی، روحی و اجتماعی کودک می باشد. بنابراین باید خشنوت ها و رفتارهای ناسازگارانه بچه ها را جدی بگیریم و برای مقابله با این پدیده همکاری نزدیک با اولیای بچه ها داشته باشیم. هرگز عجولانه و با پیش داوری در مورد بچه ها تصمیم نگیریم، بدون دلیل کافی قضاوت نکنیم، مثبت اندیش باشیم، ضعف را بزرگ جلوه ندهیم، نکات مثبت را در مقابل دیگران عنوان کنیم. اما نکات منفی را فقط به خود بچه ها تذکر بدهیم. طوری برخورد کنیم که بچه ها ما را محرم اسرار خود بدانند.

نهایت اینکه فرصت امروز را به خاطر هیچ چیز و هیچ کس از دست ندهیم.

۱۰- توصیه و پیشنهادات

۱. والدین چنین کودکانی باید با مراجعه به روانپزشک و یا روانشناس با شکیبایی و ثبات قدم در این مسیر به فرزندانشان کمک کنند.
۲. سعی شود در محیط آموزشگاه مسئولین مدرسه و سایر دبیران با دانش‌آموزان مذکور به خوبی رفتار کنند و از تنبیه بدنی و سرزنش در جمع دوستان خودداری نمایند.
۳. دانش‌آموزانی که مشکل رفتاری دارند در برنامه‌های تربیتی مدرسه مشارکت فعال داده شوند.
۴. در محیط مدرسه و خانه باید برای کودکان و نوجوانان محیطی صمیمی فراهم گردد.
۵. والدین در حضور فرزندان از کشمکش و نزاع خودداری کنند.
۶. به شخصیت کودکان توجه و اهمیت داده شود و از تمسخر و سرزنش آنان در جمع خودداری شود.
۷. به کودکان مسئولیت داده شود و در برابر انجام هر مسئولیت، آنان تشویق شوند.
۸. مدیران، مربیان و معلمان و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت نباید بین دانش‌آموزان تبعیض قائل شوند.
۹. حتی الامکان سعی شود از رفتارهایی که سبب می‌شود نوجوان رنجیده شود، پرهیز گردد. از انتظارات و درخواست‌های نامعقول و خارج از توان دانش‌آموز خودداری گردد.
۱۰. سعی شود در مدارس ابتدایی از معلمین و مشاورین آموزش دیده استفاده شود.
۱۱. اولیا برای ادامه جلسه مشاوره تشویق شوند.
۱۲. مجلس سخنرانی و بحث آزاد برای طرح مسائل آموزشی و تربیتی تشکیل شود.
۱۳. به کودکان، احترام به حقوق دیگران آموزش داده شود.
۱۴. اگر روابط معلم و شاگرد دوستانه باشد، بچه‌ها معلم و مدرسه رفتن را دوست خواهند داشت.

۱۱- ضمائم و پیوست‌ها:

۱۲- منابع و مأخذ:

- ۱) استادان طرح منابع آموزش خانواده، خانواده و فرزندان در دوره ابتدایی، تهران، انتشارات انجمن اولیاء و مربیان، سال چاپ ۷۷
- ۲) بسته آموزشی خانواده اشاره
- ۳) خورشیدی، عباس، رفتار والدین و تربیت فرزندان، تهران، نشر یسپرون، سال چاپ ۸۱
- ۴) سادنی، علی، پژوهش در عمل همراه با صد تجربه آموزشی، تهران، انتشارات شلاک، سال چاپ ۸۷
- ۵) سیف، علی اکبر، روانشناسی پرورشی نوین، تهران، نشر دوران، سال چاپ ۸۸
- ۶) گوردن، توماس، ترجمه احمد زندی، تهران، انتشارات بعثت، سال چاپ ۷۹